

Затверджено Вченою радою
ОНУ імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 2016 р. № 4

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Факультет психології та соціальної роботи
Кафедра соціальної і прикладної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Хмарський В.М.

20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Біографічний метод в системі психологічних методів

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)
Спеціальність 053 « ПСИХОЛОГІЯ »

2018 рік

Розробники: доктор соціологічних наук, професор В.І.Подшивалкіна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри _соціальної і прикладної психології

Протокол від "19" березня 2018 року № _6__

Завідувач кафедри соціальної і прикладної психології

Подшивалкіна В.І.

"19" березня 2018 року

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією ФПСР:

Протокол № 1 від "02" 04 2018 року

Голова НМК

_____

Кременчуцька М.К.

Вступ

Навчальна програма дисципліни “ Біографічний метод в системі психологічних методів” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки третього рівня вищої освіти (доктор філософії) зі спеціальності _053 « ПСИХОЛОГІЯ».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є біографічний метод та особливості його використання у психології.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Дисципліна “ Біографічний метод в системі психологічних методів” входить до вибіркових дисциплін професійної підготовки.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий 1. Методологічні та методичні проблеми використання біографічного методу в психології

Змістовий модуль 2. Етичні, правові та професійні стандарти біографічних досліджень

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни “ Біографічний метод в системі психологічних методів” полягає у створенні умов для засвоєння докторантами самостійного використання біографічного методу у психологічних дослідженнях.

Завдання

- оволодіння докторантами фундаментальними поняттями і принципами якісного аналізу психологічних явищ і процесів;

- вивчення особливостей біографічного методу та вимог до його використання у психології

- оволодіння докторантами етичними, правовими та професійними стандартами біографічних досліджень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

КСП. 09 поглиблені знання про використання біографічного методу в психології, як метода синтетичного опису людини як особистості і суб'єкта діяльності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- знати особливості ретроспективного аналізу, як опису індивідуальності, що проводиться *post factum* на підставі відомостей, почерпнутих з документальних джерел;

- знати особливості застосування каузометричного аналізу, який встановлює зв'язки між різними подіями життя на підставі власних оцінок випробуваного.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредитів ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний 1. Методологічні та методичні проблеми використання біографічного методу в психології

Історія й основні напрямки біографічних досліджень. Життєвий шлях людини і його біографія. Повсякденна і біографічна свідомість. Соціальний час і час життя. Біографія як поле соціологічної інформації. Біографічні події. Життєві обставини. Багатофазність життєвого шляху людини. Типологія життєвих описів. Структура життєвого досвіду. Методи аналізу біографій: метод ілюстрації, метод аналізу змісту, статистичний метод, типологічний метод, метод дослідження семантичних полів, нарративний аналіз.

Змістовний модуль 2. Етичні, правові та професійні стандарти біографічних досліджень

Сфери застосування біографічного методу в психології. Переваги й обмеження біографічного методу. Етичні та професійні стандарти біографічних досліджень. Правові вимоги щодо збору та використанню біографічних даних

3. Рекомендована література

Основна

- Логинова Н. А. Психобиографический метод исследований и коррекции личности.- Алма-Ата, 2001.- 175 с
- Нуркова В.В. Свершенное продолжается: Психология автобиографической памяти личности. М.: Изд-во УРАО, 2000.
- Голубович И. В. Биография: силуэт на фоне Humanities (методология анализа в социогуманитарном знании). — Одесса: ФЛП Фридман, 2008. – 372 с.
- Биографический метод (ред. Е. Мещеркина, В. Семенова).- М., ИСАН, 1994
- Коржикова Е.Ю. Методика "Психологическая автобиография" в психодиагностике жизненных ситуаций. Методическое пособие . Киев, 1994.- 109 с.

Додаткова

- Голофаст В.Б. Многообразие биографических повествований // Социологический журнал. 1995. № 1.- С.73-88
- Семенова В.В. Биографии и общество: поиски социального в индивидуальном // Социологические чтения. Выпуск 1 . М., 1997 - С. 146-159
- Проблемы психологической герменевтики /Под ред. Н.В. Чепелевой – К. :Издательство Национального педагогического университета им. Н.П. Драгоманова, 2009. – 382 с.
- Нарративная психотехнологии /Чепелева Н.В., СмульсонМ.Л., ШиловськаО.М., Гуцол С.Ю.; под общ. ред. Чепелев Н.В. - М.: Главник, 2007. - 144 с.

- Подшивалкіна В.І. З приводу застосування якісних методів у соціології, або Який досвід ми вивчаємо? //Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. №4.- С.197-206
- Подшивалкина В.И К вопросу об особенностях взаимодействия исследователя и информанта при проведении психологического интервью // Наука і освіта. 2008. № 8-9 – Одеса, 2008.- С. 93-95
- Подшивалкіна, В. І. Авторська програма спецкурсу "Біографічний метод та особливості його застосування у психології"/ В. Подшивалкіна // Психологія і суспільство. – 2004. – №3. – С.126-128.
- Подшивалкина В.И Методологические проблемы анализа биографических самоописаний// //Філософські пошуки. Вип. 17- 18. — Л; О.: ІФЛІС-ЛФС "Cogito": Вид-во "Центр Європи", 2004. с.520-526
- Подшивалкина В.И К вопросу об особенностях взаимодействия исследователя и информанта при проведении психологического интервью // Наука і освіта. 2008. № 8-9 – Одеса, 2008.- С. 93-95
- Подшивалкіна В.І. Особливості автобіографічних описів // Curriculum vitae. Біографічний метод у гуманітарному знанні./ - Одеса, 2009.- С. 28-35
- Ван Дейк Т. Язык. Незнание. Коммуникация. - М.: Прогресс, 1989
- Алексеев К.И. Метафора как объект исследования в философии и психологии // Вопросы психологии. 1996. № 2 .- С. 73-85
- Мухелишвили Н.А., Шрейдер Ю.А. Значение текста как внутренний образ // Вопросы психологии. 1997. № 3.- С.79-91
- Теория метафоры Пер. с англ, франц., нем., исп., польск. - М. 1990. - 512 с.
- Харре Р. Социальная эпистимология : передача знаний посредством речи // Вопросы философии . 1992. № 9 - С.49-62
- Брокмейер Й., Харре Р. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы // Вопросы философии. – 2000. – №3 – С. 29-42.
- Вацлавик П. Конструктивизм и психотерапия //Вопросы психологии. - 2001. - № 5.
- Жорняк Е.С. Нарративная терапия: от дебатов к диалогу //Журнал практической психологии и психоанализа. - 2001. - № 4.
- Калмыкова Е.С., Мергенталер Э. Нарратив в психотерапии: рассказы пациентов о личной истории //Психологический журнал. - 1998. - Т.19. - № 5. - С. 97-103.
- Макаров М.Л. Основы теории дискурса. - М.: ИТДГК "Гнозис", 2003. - 343 с.
- Фридман Дж., Комбс Дж. Конструирование Иных реальностей: истории и рассказы как терапия. - М.: Независимая фирма "Класс", 2001. - 368 с.

4.Електронні інформаційні ресурси

1. http://www.spbgik.ru/upload/file/kaf/fis/kaf_fno/kyu_schirina_voss_giz_put_i_tvor_nasl_zab_muz.pdf
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-biograficheskogo-metoda-osobennosti-provedeniya-online-intervyu>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-biograficheskom-metode-i-ego-primenenii-v-sotsiologii-molodezhi>

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік
6. Методи діагностики успішності навчання
  - контроль за самостійною роботою (перевірка конспектів, виконання завдань до практичних занять, захист рефератів за обраною темою, презентація наукових досліджень тощо);

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.